

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ได้ประมวลข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้ :-

1. ชนเผ่าลัวะ
2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ชนเผ่าลัวะ

ลัวะ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย บริเวณชายแดนไทยลาวในจังหวัดน่าน ขณะเดียวกันก็พบคนกลุ่มนี้ในประเทศลาว บริเวณชายแดนทางตะวันตกของสายนบุรีโดยคนกลุ่มนี้จะเรียกกลุ่มตนเองว่า พาย หรือลัวะ คำเรียกชื่อบางชื่อของคนกลุ่มนี้ในประเทศลาว ตรงกับที่ชาวลัวะบางกลุ่มในจังหวัดน่าน เรียกตัวเองว่า "ปรัย" หรือ "ลัวะปรัย" และยังมีพบกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า "มัล" หรือ "ลัว่มัล" อีกด้วย ภูเขา (2529) กล่าวว่า ชาวลัวะหรือชาวถิ่นในจังหวัดน่านนี้แบ่งตามความแตกต่างของภาษาได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ถิ่นไป๋ ถิ่นมาลส์ และถิ่น ชาวลัวะจะอาศัยอยู่เกือบทุกอำเภอในจังหวัดน่าน (ไม่พบชาวลัวะที่อำเภอท่าวังผาอำเภอเดียว) โดยจะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กับลำน้ำสายสำคัญ ๆ ในจังหวัดน่าน เช่น น้ำและ น้ำปัว น้ำว้า น้ำซุน เป็นต้น (ภัททิยา และสุริยา, 2539)

ลักษณะความเป็นอยู่

ชาวลัวะมักจะตั้งหมู่บ้านบนภูดอย บริเวณเทือกเขาสูงที่ชันานตัวยาวเรียงสลับซับซ้อนกัน ในจังหวัดน่านถ้าเทียบกับหมู่บ้านชาวเขากลุ่มอื่นแล้วหมู่บ้านชาวลัวะจะอยู่ในระดับต่ำกว่าหมู่บ้านแม่ ลีซอ หรือมุเซอ โดยจะตั้งบ้านเรือนอยู่อยู่ในระดับความสูงระหว่าง 2,500 - 3,000 ฟุต ในแต่ละบ้านจะมีคนอาศัยอยู่เฉลี่ยแล้วประมาณ 8 - 10 คน ลักษณะบ้านเรือนของชาวลัวะจะคล้ายคลึงกับบ้านเรือนของชาวชนบทในภาคเหนือโดยทั่วไป โดยตัวเรือนจะเป็นไม้ ยกพื้นสูง ซึ่งจะใช้ประโยชน์จากพื้นที่ใต้ถุนบ้านเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเป็นที่เก็บฟืน เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเกษตรกรรม บ้านเรือนของชาวลัวะแต่ละหลังจะอยู่ใกล้กันลดหลั่นกันลงไปตามแนว

สันเขา เรือนแต่ละหลังที่อยู่บริเวณเดียวกันผู้อยู่อาศัยมักจะมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน และบริเวณใกล้ ๆ กันกับตัวเรือนจะมีครัวเรือน และเล้าข้าว ซึ่งมักจะมีชานบ้านเชื่อมต่อถึงกัน จะเห็นได้ว่าบริเวณตัวเรือนที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยนี้จะยกพื้นสูงกว่าบริเวณชานบ้าน ซึ่งจะอยู่ระดับเดียวกับพื้นเรือนครัว ภายในตัวบ้านบางบ้านอาจจะเป็นห้องเดี่ยวโล่ง ๆ บางบ้านอาจจะมีเป็น 1 ห้อง หรือ 2 ห้อง และมีนอกชานบ้านกว้างซึ่งใช้เป็นที่นั่งเล่น และพักผ่อนของสมาชิกในครอบครัว หรือใช้รับแขก หรือรับประทานอาหารในบางครั้ง รวมทั้งเป็นที่นอนของสมาชิกในครอบครัวด้วย บางบ้านที่ไม่ได้สร้างยุงข้าว ก็จะเก็บข้าวไว้ในเรือนที่อยู่อาศัยนี้เอง โดยจะเก็บไว้ใส่ข้าวเปลือกคล้ายตะกร้าขนาดใหญ่ทำจากไม้ไผ่สาน เรียกว่า "แคว้งระอี่" (ภักทิตยา และสุริยา, 2539)

ครอบครัว

ครอบครัวของชาวลัวะจะมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก แต่ในบางครอบครัวก็มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย คือ พ่อ แม่ ของฝ่ายหญิงอยู่ด้วย เนื่องจากสังคมชาวลัวะนั้นเมื่อแต่งงานแล้วผู้ชายจะมาอยู่บ้านผู้หญิง นับถือญาติพี่น้องทางฝ่ายหญิง ในแต่ละหลังคาเรือนจึงมีครอบครัวของลูกสาว และลูกเขยอยู่ด้วย จนกว่าจะพร้อมที่จะแยกออกไป ซึ่งก็มักจะปลูกเรือนในบริเวณใกล้ ๆ กับบ้านเรือนของพ่อแม่ตนเอง สำหรับลูกสาวคนสุดท้ายนั้นมักจะรออยู่กับพ่อแม่ตลอดไปแม้จะแต่งงานแล้วจะเป็นผู้ได้รับมรดกคือเรือนที่อยู่ รวมทั้งส่วนแบ่งในไร่นาด้วย (ภักทิตยา, 2541 อ้างใน ภูเบศ, 2529) ได้ศึกษาเรื่องการแบ่งตระกูลของชาวลัวะในจังหวัดน่านนี้พบว่าทั้งลัวะ ปะริย และลัวะมัล มีทั้งหมด 18 ตระกูล คือ อะบง อะแกล อพคัต อะเปาะ อะเปียร อะบุง อะซัง อะคอก อะซาล อะซาพาก หรือ อะชะปาล อพปลี อะถีน อะเช็ก อะนอง อังค่า อะกอ อะบัต และอะชะค่าน ซึ่งตระกูลทั้งหมดนี้บิดามารดาจะบอกให้บุตรหลานของตนทราบ และบอกต่อ ๆ กันไปในแต่ละรุ่น แต่ละตระกูลก็จะมีผีประจำตระกูลที่คนในตระกูลยึดถือ และเซ่นไหว้ตามประเพณี

อาหาร

ชาวลัวะก็เช่นเดียวกับชาวเมืองน่านกลุ่มอื่น ๆ ที่นิยมกินข้าวเหนียวหนึ่งที่นึ่งใส่กล่อ่งข้าวหรือกระติบไว้กินทั้ง 3 มื้อ เกลือ และพริกเป็นเครื่องชูรสที่ขาดไม่ได้ และจะไม่ใช้น้ำปลามากมายเหมือนอย่างคนอื่น อาหารที่นิยมรับประทานกัน คือ น้ำปู โดยนำปูตัวเล็ก ๆ ที่จับมาได้จากบริเวณใกล้หมู่บ้านมาโขลกจนละเอียดแล้วตักออก คั้นเอาน้ำปูไปกรองแล้วเก็บใส่หม้อดินทิ้งเอาไว้วันรุ่ง

ขึ้นจึงเอามาต้มให้งวด เก็บเอาไว้กินต่อไป โดยนำเอามาใส่พริก เป็นเครื่องจิ้มสำหรับผัก และข้าวเหนียว เนื้อสัตว์จะกินกันในโอกาสพิเศษ หรือยามเช่นผีเท่านั้น ผักต่าง ๆ ก็เก็บเอาจากรั้วนา หรือในป่าตามฤดูกาล ในยามงานโสดดหลวง หรือกินดอกแดง ก็จะทำอาหาร และขนมพิเศษสำหรับงานนี้ เช่น แกงหน่อไม้ใส่น้ำปู ทำข้าวต้ม ทำขนมพวง (แป้งผสมกับน้ำตาลนึ่ง) เป็นต้น เวลารับประทานอาหารในแต่ละมื้อนั้น สมาชิกของครอบครัวมักจะมานั่งล้อมวงรับประทานอาหารพร้อมกันในห้องไฟนั่นเอง (กฎเบท, 2529)

การแต่งกาย

ผู้หญิงชาวลัวะไม่ว่าจะออกไปไร่ หรืออยู่บ้านจะนุ่งผ้าขึ้นแบบชาวเมืองน่านทั่วไป โดยสวมเสื้อ 2 ตัว โดยตัวในจะเป็นเสื้อคอกลมมีแขนหรือไม่มีแขน บางทีจะเป็นเสื้อผ้าลายต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า “เสื้อดอก” และสวมเสื้อแขนยาวทับเป็นเสื้อผ้าย หรือเสื้อสีน้ำเงินเข้ม (สีม่อฮ่อม) ที่เรียกว่า “เสื้อดำ” และจะใช้ผ้าขาวม้าพันศีรษะ ผ้านี้ชาวบ้านเรียกว่า “ผ้าหัว” ซึ่งจะช่วยกันความร้อน และให้ความอบอุ่นในฤดูหนาวด้วยรวมทั้งเป็นผ้ารองสายกระบุงตระกร้ายามต้องขนของโดยจะแบกถุงย่ามขนาดใหญ่ หรือกระบุงตระกร้าไว้บนหลัง และมีสายรัดมาพาดหน้าผาก ผ้าโพกหัวก็จะช่วยรองสายรัดนี้ไม่ให้กดลงบนเนื้อหน้าผาก (กฎเบท, 2529)

ผู้ชายลัวะจะแต่งกายเหมือนชาวไทยโดยทั่วไป คือ สวมกางเกงขายาว หรือขาสั้นตามแบบสมัยนิยม และสวมเสื้อแขนสั้นหรือยาว เสื้อยืด หรือเสื้อม่อฮ่อม โดยทั่วไปทั้งหญิง และชายชาวลัวะนิยมสวมรองเท้าฟองน้ำ ซึ่งจะซื้อหาได้ในตลาด หรือในฤดูฝนมักจะนิยมสวมรองเท้ายางหรือพลาสติก เพราะสะดวกในการเดินทางไปในไร่ ทั้งผู้หญิงและผู้ชายลัวะในสมัยก่อนมักจะเจาะหู และใช้ดอกไม้เสียบในรูหู ซึ่งยังคงพบได้ในผู้สูงอายุ และบางคนยังใช้ดอกไม้เสียบบนมวยผมด้วย (กฎเบท, 2529)

ในงานพิธีใหญ่ประจำปีของชาวลัวะมัล และลัวะปรัย จะพบหญิงชาวลัวะที่แต่งกายแบบพื้นเมืองโดยเลียนแบบจากคนเมืองหรือชาวไทยคือ ส่วนผู้ชายมักจะแต่งกายแบบคนเมืองทั่วไป รวมทั้งจะพบวัยรุ่นลัวะที่แต่งกายด้วยเสื้อยืด กางเกงยีนส์ และรองเท้าผ้าใบเช่นวัยรุ่นทั่ว ๆ ไปด้วย

อาชีพ

ชาวลัวะส่วนใหญ่มีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ดังนั้นอาชีพที่สำคัญ คือ การเกษตร ซึ่งเป็น การเกษตรเพื่อยังชีพเป็นหลักสำคัญ ได้แก่ การทำไร่ข้าว รองลงมา คือ การหาของป่า สล่าสัตว์ การ ทำไร่นั้น นอกจากจะปลูกข้าวเหนียวเป็นหลักแล้ว ยังทำไร่ข้าวโพดหรือพืชผักบางชนิดด้วย เช่น ถั่ว แขก พริกแดง แตงกวา หรือฝ้าย เป็นต้น ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่จะเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน รวมทั้ง นำมาใช้ในการเลี้ยงสัตว์ด้วย ถ้าผลผลิตมีจำนวนมากก็อาจจะขายภายในหมู่บ้านหรือบางครั้งก็จะ มีพ่อค้าแม่ค้าคนกลางในหมู่บ้านมารับซื้อ และนำไปขายที่ตลาดในตัวเมืองต่อไป ในบางหมู่บ้าน จำมีการปลูกพืชผักไว้บริโภคเอง โดยการหยอดเมล็ดพันธุ์รวมไปกับเมล็ดข้าวในตอนปลูกข้าวด้วย ซึ่งผลผลิตที่ได้นี้ก็เก็บไว้บริโภคเท่านั้น ชาวลัวะในหลายๆ หมู่บ้านบอกว่า ปัจจุบันไม่นิยมหยอด เมล็ดพันธุ์ผักต่างๆ ลงไปกับเมล็ดข้าวแล้วเพราะทำให้ข้าวไม่งาม อย่างไรก็ตามในหมู่บ้านบางแห่ง ที่ห่างไกล บนดอยสูงๆ ก็ยังคงปลูกอยู่เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องที่ทำกิน (ภูเบท, 2529)

อาชีพที่สมัยก่อนจัดเป็นอาชีพหนึ่งที่ทำรายได้ให้แก่ชาวลัวะคือ การหาของป่า และการล่า สัตว์ ซึ่งปัจจุบันการล่าสัตว์ลดบทบาทแทบจะหมดไปแล้ว เท่าที่พบมีเพียงการจับนก จับปลา ในห้วย น้ำต่างๆ ของชาวบ้านที่ยังคงปฏิบัติกันมาจนทุกวันนี้ ส่วนการเก็บของป่าก็ยังมีอยู่ ได้แก่ การตัดไม้ การเก็บรัง ชีสุต น้ำผึ้ง ต้นอ่อนของพืชพันธุ์ หรือสมุนไพรบางชนิด

นอกจากนี้แล้วชาวลัวะยังเลี้ยงสัตว์ด้วย โดยเฉพาะหมู และไก่ เพราะต้องใช้ในการ ประกอบพิธีกรรมหมู และไก่นี้ไม่ได้เลี้ยงไว้ไปขายในตัวเมืองจะเลี้ยงไว้บริโภค หรือขายกันในหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้านเท่านั้น

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า อาชีพของชาวลัวะขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติทั้งการเพาะปลูก และ การเก็บของป่า เมื่อหมดหน้างานในไร่แล้วช่วงที่ว่างรอกฤดูแล้งเพื่อทำการเพาะปลูกครั้งใหม่ เดิม ชาวลัวะจะให้ช่วงเวลานี้ในการเข้าป่า เก็บของป่า สล่าสัตว์ แต่ปัจจุบันนี้ด้วยสภาพป่าที่หมดไป ชาว ลัวะผู้ชายจึงนิยมเดินทางไปรับจ้างค่าแรงงานในตัวอำเภอในจังหวัดน่าน และไปถึงจังหวัดใกล้เคียงรวมทั้งกรุงเทพฯ อีกด้วย

ความเชื่อและพิธีกรรม

ชาวลัวะก็เช่นเดียวกันกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่มีระบบความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตน ชาวลัวะจะนับถือผีที่เรียกว่า “ปร็อง” ในกลุ่มลัวะปรัย หรือ “ชอย” หรือ “ปัยอง” ในกลุ่มลัวะมัด ผีที่ชาวลัวะนับถือนี้มีทั้งผีตระกูล ผีบรรพบุรุษ ผีเรือนประจำหมู่บ้าน ผีเจ้าที่ ผีไร่ เป็นต้น แต่ละผีจะจะมีข้อห้าม ข้อประปฏิบัติ ตลอดจนการเซ่นไหว้แตกต่างกันออกไป แล้วแต่กำหนดเวลาว่ายามใดจะต้องบูชาผีประเภทไหน ในปัจจุบันชาวลัวะมีการติดต่อกับคนเมืองหรือชาวพื้นราบมากขึ้น ประกอบกับมีชาวเมืองบางคนที่เป็นไปแต่งงานกับหญิงชาวลัวะ และตั้งครอบครัวอยู่ในหมู่บ้านร่วมกับชาวลัวะ คนเมืองเหล่านี้จะนับถือศาสนาพุทธ และนับถือผีด้วย ตามความเชื่อที่สืบทอดกันมาในหมู่บ้านลัวะบางแห่งที่อยู่ใกล้กับตัวเมือง จะมีคนเมืองเข้าไปตั้งถิ่นฐาน และประกอบอาชีพต่าง ๆ รวมกับชาวลัวะด้วย ทำให้ศาสนาพุทธเริ่มแผ่ขยายมากขึ้น จนในบางหมู่บ้านมีการสร้างวัดทางพุทธศาสนาขึ้นด้วย นอกจากนี้ตามนโยบายเผยแพร่ศาสนาพุทธของทางราชการ ก็มีการสร้างวัด หรืออารามพระธรรมจาริกในหลาย ๆ หมู่บ้านด้วย ทำให้มีการผสมผสานทางด้านศาสนาความเชื่อของชาวลัวะ คือมีทั้งการประกอบพิธีทางศาสนาพุทธด้วย (ภัททิยา และ สุริยา, 2539)

ผีที่สำคัญๆ ตามความเชื่อของชาวลัวะ นอกจากผีประจำแต่ละตระกูลและผีที่อยู่ตามธรรมชาติ เช่น ผีน้ำบัว ผีน้ำซุน เป็นต้นแล้ว ชาวลัวะจะนับถือผีที่สำคัญ 4 ชนิด คือ ผีหมู่บ้าน ผีเรือน ผีไร่ และผีเจ้าที่ ผีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของชาวลัวะ คือผีไร่ ในแต่ละปีชาวลัวะ จะมีพิธีเซ่นไหว้ผีหลายครั้ง ตั้งแต่เริ่มทำการปลูกข้าวไปจนถึงการเก็บเกี่ยว พิธีแต่ละพิธีจะมีความสำคัญแตกต่างกันไป บางพิธีจำกัดเฉพาะสมาชิกของตระกูล หรือเฉพาะครอบครัวเท่านั้น แต่บางพิธีก็เป็นพิธีรวมสมาชิกหมู่บ้าน สำหรับผีเจ้าที่ซึ่งเป็นผีที่สำคัญที่สุดของแต่ละหมู่บ้านนั้นจะมี “หอผี” หรือ “ตูปเจ้าที่” ในบริเวณป่าที่ไม่ไกลจากหมู่บ้านมากนัก ไม่ว่าจะสมาชิกแต่ละครัวเรือนของหมู่บ้านจำประกอบพิธีอะไรทั้งเป็นพิธีกรรมตามจารีตของชาว ลัวะเอง หรือพิธีทางพุทธศาสนา จะต้องมาบอกกล่าวเจ้าที่ก่อนทุกครั้ง โดยเฒ่าจ้ำจะเป็นผู้มาเซ่นไหว้บอกกล่าว นอกจากนี้ในยามที่บุคคลภายนอกเข้ามาในหมู่บ้าน เฒ่าจ้ำก็จะต้องไปบอกกล่าวเจ้าที่ด้วยเช่นกัน เมื่อถึงฤดูกาลเลี้ยงผีเจ้าที่ประจำปีในยามสงกรานต์ปีใหม่ หรือเมื่อทำงานโสด ชาวบ้านทุกคนจะร่วมกันออกเงินเพื่อใช้ในการเตรียมเครื่องเซ่นที่จะให้เฒ่าจ้ำนำไปเลี้ยงผีที่หอผี เฒ่าจ้ำจะไปประกอบพิธี โดยมีผู้ช่วยอีก 4-5 คนไปช่วย ชาวบ้านก็จะไปร่วมด้วยนอกจากนี้แล้วเฒ่าจ้ำประจำของผีตระกูลแต่ละตระกูลก็ต้องไปเลี้ยงผีที่หอผีแต่ละตระกูลด้วย (ภูเบท, 2529)

เครื่องเช่นในการเลี้ยงผีโดยทั่วไปจะประกอบด้วยกรวยดอกไม้ 4 คู่ หมาก 4 คำ เทียน 4 คู่ ไก่ 2 ตัว หรือ 1 ตัว (ในบางพิธีอาจจะต้องฆ่าหมู ควาย หรือสุนัขในการเช่นผีด้วย) และเหล้า 1 ไห (เหล้านี้เป็นเหล้าที่ชาวลัวะทำกันเอง ต้มไว้ดื่มกิน และใช้เลี้ยงผีในพิธีกรรมต่างๆ แต่แต่ละตระกูลจะมีวันดีในการทำเหล้าที่แตกต่างกันไป และจะไม่ทำเหล้าเลยในวันที่ไม่ดี และวันกรรมของตระกูล และของหมู่บ้าน) (ภูเบศ, 2529)

ตามความเชื่อของชาวลัวะเชื่อว่าบริเวณต่างๆ ในธรรมชาตินี้จะมีภูติผีวิญญาณประจำอยู่ ซึ่งจะต้องเคารพบูชาเช่นไหว้ให้ถูกต้องด้วย มิเช่นนั้นก็จะเกิดอันตรายต่อตนเอง และครอบครัว ได้ ชาวลัวะเล่าว่า “ผีขุนบัว” เป็นผีประจำน้ำบัว มีอำนาจควบคุมดูแลตลอดบริเวณน้ำบัว ถ้าไปลบหลู่ดูหมิ่นจะต้องทำพิธีไหว้ผีขอมาเป็นเรื่องใหญ่เลยทีเดียว โดยการฆ่าควาย 1 คู่ และหัวหมู อีก 2 หัวซึ่งจะต่างจากผีทั่วไป ที่อาจจะใช้เพียงหมูตัวเดียวหรือไก่ก็ได้ (ภัททิยา และสุริยา, 2539)

2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับเขาวนิตย์ (2539) ได้ศึกษาพบว่า พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแก่งน้อย และหนองเขียว ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 5 เผ่า ได้แก่ เผ่าคะฉิ่น ละว้า มูเซอแดง มูเซอดำ และจีนฮ่อ โดยการศึกษา และเปรียบเทียบถึงการใช้ประโยชน์จากพืชในชีวิตประจำวัน โดยอาศัยการบอกเล่า สืบทอดความรู้กันมา ซึ่งจะสอบถามชื่อพันธุ์ไม้ ส่วนที่นำไปใช้ วิธีการใช้ และสรรพคุณ สามารถแบ่งพืชตามลักษณะการใช้ได้เป็น 5 ประเภท คือ พืชสมุนไพร พืชอาหาร พืชที่อยู่อาศัย พืชเศรษฐกิจ และพืชที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ โดยรวบรวมพืชได้ 264 ชนิด จัดอยู่ใน 204 สกุล 91 วงศ์

ทำนองเดียวกันปิยวรรณ (2538) ได้ศึกษาพบว่า พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยง ในเชียงใหม่จากการสำรวจพืชได้ทั้งหมด 291 สกุล จัดอยู่ใน 229 สกุล 109 วงศ์ โดยทำการศึกษา และเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากพืชด้านต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยแบ่งลักษณะการใช้เป็น 5 ประเภท คือ พืชสมุนไพร พืชอาหาร พืชที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัย พืชเศรษฐกิจ และพืชที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ

ชัยยุทธ (2539) ได้ศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวเขาเผ่าถิ่น หมู่บ้านวังเส้าจังหวัดน่าน พบพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ทั้งสิ้น 55 วงศ์ 99 ชนิด สามารถแบ่งตามประโยชน์การใช้สอยเป็น 4

ชนิด คือ พืชอาหารใช้ในการประกอบอาหาร 20 ชนิด พืชสมุนไพร 58 ชนิด พืชที่อยู่อาศัย 4 ชนิด และพืชใช้ประโยชน์อื่น ๆ 10 ชนิด

ในทำนองเดียวกันทิพย์สุดา (2541) ได้ศึกษาพบว่า มีพืชที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของชาวเขาเผ่าถิ่น และลัวะในจังหวัดน่านทั้งสิ้น 232 ชนิด 199 สกุล 85 วงศ์ สามารถจำแนกพืชตามลักษณะการนำมาใช้ประโยชน์เป็น 5 ประเภท คือ พืชสมุนไพร พืชอาหาร พืชที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัย พืชเศรษฐกิจ และพืชที่นำมาใช้ประโยชน์อื่น ๆ